

Himmel og hav!

Herdis Maria Siegerts fotokunst og hennes forhold til natur.

av Tore Frost, Filosof ved Universitetet i Oslo.

Herdis Maria Siegert har lenge vært blant de mest toneangivende fotokunstnere her til lands. På utstillinger og i bokverk hun har illustrert, har vi vennet oss til å se hennes kresne utvalg av naturbilder i konsekvent svart-hvitt. Hun har oppholdt seg så og si utelukkende ved naturen i dens aller mest elementære og rudimentære form.

Det er særlig det kystlandskap hun er omgitt av der hun bor, helt i sør ved Verdens Ende på Tjøme, som har bestemt motivene og slått an grunntonen i hennes bilder. Derfor forundrer det vel heller ingen at hun ved denne anledning, hvor hun har valgt å stoppe opp og se tilbake på de siste to tiårs kunstneriske virksomhet, inviterer sitt publikum med på en vandring langs norskekysten, fra Tjøme i sør til Lofoten i nord (hvor de fleste bildene er tatt), bare avbrutt av et lite sidesprang til Venezia og et estetisk innslag av noen eksotiske blomsterbilder.

Her er himmel og hav, solglitter i sjøens krusninger og solskimmeret i svabergenes gnistrende granitt, frosne bølger og frådende skum, eller siv i vann, regndråper som knuser vannspeilet og skaper ringer som brer seg utover.

Dette er en natur som Herdis Maria Siegert føler seg hjemme i. Bildene bærer preg av kresne valg og de er nærmest minimalistiske i sine uttrykk. Svabergene ligger der vasket og nedslipt av havets utrettelige dønninger, men så kan monotonien brytes av en gjenstridig kvast som skyter opp av en forsenkning i den sterile granitten. Den meditative ro i svabergenes steinmassiver brytes opp av en enkel liten kvast som står der og strutter og inviterer til heftig erotikk. Det er mer enn håret som reiser seg på

undertegnede ved synet av disse bildene, som kunstneren for sikkerhets skyld har utstilt i to forskjellige versjoner, en lys og en mørk. Erotikken er like sterkt tilstede i begge versjoner og demonstrerer naturens egen motsetningsfylde, også hva erotikken angår.

I andre bilder ser vi venezianske moringer stikke opp over den speilklare lagunen som potente staker. Forstavnen til en gondol skjærer seg inn i en øde maritim horisont av hav og skodde og skaper et inntrykk av en reise inn i en evighetsdimensjon. Denne reisen innover i bildene kan i andre fotografier også få karakter av å være en reise inn i lyset, et lys som vel og merke ligger fjernt borte. I blomsterbildene av orkidéen, rosen, liljen og callaen fornemmes det samme. Et lys ligger bak og opplyser blomstene innenfra. Særlig sterkt virker dette i orkidébildet, hvor hele blomsten er belyst bakfra, slik at man forfra – i orkidéens ytre form – kan skimte konturene av en munk mot en krepseklo, et talende symbol for motsetningen mellom det gode og det onde, et motsetningsforhold naturen selv åpenbart står hinsides.

Dette inntrykk av motsetningenes sammenfall i naturen, som i sin elementære tilstedeværelse representerer en slags tidløs forsoningstilstand, bidrar til å gi Herdis Maria Siegerts bilder en eiendommelig religiøs dimensjon som åpenbart er tilsiktet. Det er den evige gjentakelse av det samme, naturens egen sykliske gang fra lys til mørke, fra temporalitet til evighet, fra sterk agitasjon til total stillstand, fra rent meditative billedmotiver – hvor intet skjer – til motiver hvor alt forvandles i metamorfoser som varsler fornyelse.

Hva er det kunstneren forsøker å fortelle oss? Eller riktigere: Hva er det kunstneren vil formidle at naturen forsøker å si til oss?

La oss vende tilbake til utgangspunktet: Herdis Maria Siegerts utstilling består altså, som nevnt, stort sett av landskapsfotografier. Men hva

er et 'landskap' (eng. 'landscape')? Og er landskaper det samme som 'natur'? Vi rører ved et alvorlig problem her. Problemet tilspisser seg ytterligere i en tid hvor våre forutsetninger for å forholde oss til en umiddelbar og uberørt natur nærmest er eliminert. Moderne mennesker har gjort seg totalt avhengige av alle slags proteser, psykiske (kjemikalier, farmaka osv.) såvel som fysiske (mobiltelefon, laptop, powerbook osv.) I tillegg har moderne teknologi gitt moderne mennesker alskens hjelpemidler i et omfang som definitivt har forrykket balanseforholdet mellom natur og kultur. Vi aner idag fremveksten av en ny og tidligere ukjent mennesketype: "Protesemennesket". Dette er dagens menneske som kan opprettholde en livsstil, ikke i kraft av naturlige forutsetninger, men takket være de mange kunstig frembragte hjelpemidler.

Vi har gjort oss så avhengige av den teknologi som står til rådighet, at vi må begynne å stille noen alvorlige spørsmål om hva vi egentlig mener med å leve et naturlig liv eller, for den saks skyld, dø på en naturlig måte. Det er mer enn tvilsomt om det finnes noen vei tilbake til naturtilstanden for mennesker som i sin livshusholdning er helt prisgitt de kunstige protesene for å opprettholde sitt (tilsvarende kunstige) livsnivå. Det vi mener med et 'naturlig liv' er vel nærmest et liv hvor alle våre proteser fungerer. I så henseende er naturen blitt et produkt av kulturen og ikke omvendt.

I tillegg har vår tids forurensningsproblematikk (drivhuseffekten) gjort det meningsløst å tale om en 'uberørt natur' eller om 'naturen i sin renhet'. Dette var privilegier som var forbeholdt mennesker i en forgangen tid.

Disse spørsmålene er meget relevante i forbindelse med denne utstillingen og rører ved helt vesentlige refleksjoner Herdis Maria Siegert selv åpenbart har lagt til grunn for sine bilder.

I dagspressen og mediene forøvrig ser vi fortrinnsvis bilder av forsøplede og tilgrisetete strender når vi ønsker å vise forurensningen av våre kystlandskaper, eller – hvilket er en del av samme sak – bilder av strender med horder av turismens badegjester. Herdis Maria Siegert går den motsatte vei: Hennes bilder viser kystlandskaper som er helt blottet for ethvert menneskelig innslag av såvel nytelsesmessig som nedbrytende karakter. Fotografiene er ikke manipulert. De viser bilder av kystlandskaper hvor fotokunstneren med kameraets ”tredje øye” har fanget inn øyeblikksglimt av en natur som ligger der naken og rå i sin elementære og selvtilstrekkelige tilstand. Samtlige bilder eksponerer et totalt fravær av mennesker. Men nettopp derfor ”taler” disse stillferdige, nesten tause bildene desto sterkere til oss. Dette er noe som åpenbart er gjennomtenkt fra kunstnerens side. Det ligger en total stillhet over samtlige bilder på denne utstillingen. De hviler i seg selv. Det er som om vi får være med på kunstnerens egne fotografiske øyeblikksmøter med en natur, som plutselig – i et benådet øyeblikk – har gitt seg tilkjenne, for så å bryte av all kontakt og trekke seg tilbake i seg selv. Men nettopp derfor kaller de på en kommunikasjon om og en bevisstgjøring av hvor viktige slike møter med naturen i dens umiddelbare tilstand er for vår egen mentale helse, for vår trygghet og identitet.

Det er åpenbart dette forhold som har fått Herdis Maria Siegert til å kalle noen av sine bilder for ”Mindsapes” og ikke ”Landscapes”. Dette er et uttrykk som er velegnet til å kaste et overlys over alle bildene på denne utstillingen, øyeblikkets bilder som de er av et landskap, som riktignok ligger ”der ute”, men som i fotografiene er forvandlet til sinnbilder (mind=sinn). Disse sinnbilder blir til, som tidligere nevnt, som metamorfoser av naturen gjennom kunstnerens eget fotografiske blikk. Hun kaller dem derfor også refleksjoner, altså noe mer enn blotte og bare reflekser av naturen. Alle vannspeilingsbildene tilhører serien ”Reflections”.

Denne utstillingen er i så måte en meget avansert kamp for natur- og miljøvern, en kamp for å verne om naturen på dens egne premisser, hinsides enhver nytelse eller nytte. Dermed blir utstillingen også en viktig påminnelse om hvor viktig det er å ha kunstnerne med på laget. De ”ser” noe som vi andre har mistet gangsynet for.

Kunstneren har valgt tittelen ”Hommage” på sin utstilling, og det treffer rimelig godt med hennes anliggende. I tillegg til å bety ”hyldest” eller ”heder” kan ordet også bety ”anerkjennelse”. Det er i denne sistnevnte betydning av ordet at Herdis Maria Siegerts ”Hommage” uttrykker en anerkjennelse av den natur som vi står i fare for å miste tilgangen til.